

Список літератури

1. Баранський О. Р. Структура і динаміка ценопопуляції *Galanthusnivalis* L. (Amaryllidaceae) на північній межі ареалу у Волинському Поліссі / О. Р. Баранський // Вісник Київського нац. університету ім. Т. Г. Шевченка. Сер. Інтродукція рослин. – 1999. – №3-4. – С. 12-17. 2. Гродзинський Д. М. Основи ландшафтної екології / Д. М. Гродзинський. – К. : Либідь, 1999. – 224 с. 3. Гродзинський М. Д. Різноманіття ландшафтних різноманіть / М. Д. Гродзинський // Ландшафт як інтегруюча концепція XXI сторіччя : Зб. наук. праць. – К. : Знання, 1999. – С. 50-56. 4. Коніщук В. В. Особливості формування поліського коридору Пан-Європейської екомережі в межах Західного Полісся / В. В. Коніщук // Тези науково-практичної конференції “Природа Західного Полісся та прилеглих територій” (22-24 вер. 2005 р.) ; [редкол. : Зузук Ф. В. (відп. ред.), Мельничук М. М. та ін.]. – Луцьк : Вежа, 2005. – С. 67-70. 5. Кочуров Б. И. Экодиагностика и сбалансированное развитие: Учебное пособие. – М.-Смоленск : Меджента, 2003. – 384 с. 6. Міллер Г. П., Петлін В. М., Меньник А. В. Ландшафтознавство: теорія і практика : Навч. посіб. / Міллер Г. П., Петлін В. М., Меньник А. В. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. Ів. Франка, 2002. – 172 с. 7. Муха Б. П. Структура Шацького ландшафту. / Б. П. Муха, О. Б. Загальська // Українське Полісся : вчора, сьогодні, завтра: зб. наук. праць; [редкол. : Маринич О. М. (голова), Коротун І. М. та ін.]. – Луцьк : Надстир'я, 1998. – С. 34-38.

Шульгач А. С. Ландшафтне різноманіття перспективного національного природного парку „Лісова пісня”. Аналіз ландшафтної структури геосистеми в межиріччі Турії та Стоходу проводити на основі створеної автором ландшафтної карти, типізації закартографованих урочищ і картометричних досліджень. Для оцінки ландшафтного різноманіття визначалися індекс територіальної роздробленості, коефіцієнт складності і коефіцієнт ландшафтної роздробленості. Запропоновано створення національного природного парку як основний напрямок раціонального природокористування досліджуваної геосистеми.

Ключові слова: ландшафтна структура, урочище, місцевість, геосистема, перспективний національний природний парк, природно-територіальний комплекс.

Shulgach A. Landscape diversity of “Lisova Pisnia” perspective national park. The landscape structure analysis of watershed Turia and Stokhid geosystem based on authors landscape map, typification of mapped tracts and maps research. To assess the landscape diversity the territorial dissemination index, complexity coefficient and landscape fragmentation coefficient were determined. Establishment of a national park is proposed mainstream of rational nature management of the investigated geosystem.

Keywords: landscape structure, tract, terrain, geosystem, a perspective national park, natural territorial complex.

Шульгач А. С. Ландшафтне різноманіття перспективного національного природного парку „Лісова пісня”. Аналіз ландшафтної структури геосистеми в междуріччя Турії та Стоходу проведено на основі створеної автором ландшафтної карти, типізації закартографованих урочищ і картометричних досліджень. Для оцінки ландшафтного різноманіття визначалися індекс територіальної роздробленості, коефіцієнт складності і коефіцієнт ландшафтної роздробленості. Предложено створення національного природного парку як основне напрямлення раціонального природокористування досліджуваної геосистеми.

Ключевые слова: ландшафтна структура, урочище, місцевість, геосистема, перспективний національний природний парк, природно-територіальний комплекс.

Надійшла до редколегії 19.09.2015

УДК 911.9+711.4(477-25)

Кочеткова І. В.

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

КОНСТРУКТИВНО-ГЕОГРАФІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗРОБКИ ОБҐРУНТУВАННЯ РЕКРЕАЦІЙНО-ПАРКОВОЇ МЕРЕЖІ м. КИЄВА

Ключові слова: міське середовище, рекреаційно-паркова мережа, збалансований розвиток, рекреація, ландшафтне планування

Актуальність. Із зростанням урбанізованості середовища життєдіяльності людини особливої актуальності набувають питання якості цього середовища. Однією з базових ознак якості міського середовища є наявність в його планувальній структурі ландшафтів, які

забезпечують рекреаційні потреби населення. Водночас, зростання рекреаційних потреб та урізноманітнення рекреаційних занять населення супроводжуються збільшенням антропогенного навантаження на рекреаційні ландшафти,

що особливо актуально для столичних міст внаслідок виконуваних ними функцій.

Столиця України забезпечує рекреаційні потреби місцевих мешканців, м'ягких мігрантів, внутрішніх та іноземних туристів. Зростання чисельності населення столиці, посилення її участі в туристичному процесі відбивається на стані рекреаційних ландшафтів і потребує їх постійного моніторингу з метою збереження іміджу міста як одного з найбільш зелених у Європі. Відповідно, актуальним стає формування рекреаційно-паркової мережі як територіальної системи взаємопов'язаних рекреаційно-паркових об'єктів, сформованих і функціонуючих на екомережевих принципах, що сприятиме охороні та відновленню природно-антропогенних ландшафтів міста.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом дослідження з розвитку рекреаційного середовища міст спрямовані на розробку програм збалансованого розвитку міських екосистем [3; 9; 12; 13]. В їх основу покладено теоретичні положення та емпіричні дослідження з ландшафтного планування, містобудування та управління міським середовищем загалом та міської зеленої зони зокрема.

Стаття має за *мету* розкрити алгоритм конструктивно-географічної методики проектування та планування рекреаційно-паркової мережі м. Києва. Відповідно до мети у дослідженні вирішується ряд *завдань*: проаналізовані наукові розробки вітчизняних та зарубіжних вчених в сфері організації та управління міським середовищем; проаналізовані методики, що можуть бути використані для оцінки стану та проектування рекреаційно-паркової мережі у м. Києві; розроблено структуру дослідження рекреаційно-паркової мережі м. Києва та визначено напрямки її вдосконалення; висвітлено очікувані результати дослідження.

Виклад основного матеріалу. Підвищення якості життя населення столичного міста передбачає формування екологічно-орієнтованої планувальної організації міського середовища шляхом розвитку рекреаційно-паркової мережі (РПМ), що збільшить доступність природно-рекреаційних об'єктів та територій для киян і розширить можливості запровадження активних видів і форм рекреаційної діяльності (наприклад, піші та вело-прогулянки, пробіжки тощо). Досягнення

поставленої мети передбачає розробку проекту рекреаційно-паркової мережі м. Києва на засадах збалансованого розвитку.

Розвиток паркової мережі м. Києва є прикладною задачею, яка, одночасно, потребує наукового обґрунтування. Задача ця є міждисциплінарною, об'єднує зусилля містобудівельників, біологів, екологів, географів, психологів, соціологів та інших фахівців з урбаністики. Розвиваючи міждисциплінарність урбаністичних досліджень із сприйняття та оцінки придатності міського середовища до забезпечення якісного життя населення, автор спирається, в першу чергу, на роботи з містобудування, починаючи з 1970-х років (І. Родічкін, В. Нудельман, М. Дьомін, С. Дюжев, Т. Панченко та ін.) та роботи географів, з дослідження урболандшафтів (О. Дмитрук, С. Романчук). Водночас важливо також спиратися на міжнародний досвід організації міського середовища. Об'єктом дослідження зарубіжної урбаністики в даному аспекті є зелені насадження, їх поширення, стан, сприйняття населенням тощо.

Можна виділити декілька напрямків досліджень, теоретичний та фактологічний доробок яких може бути використаний з метою підвищення якості природно-рекреаційного середовища міста внаслідок удосконалення проектування і планування рекреаційно-паркової мережі:

- планувально-містобудівний напрям включає дослідження оптимізації планувальної структури та раціонального співвідношення зеленої зони з іншими функціональними зонами міста [9, 16, 20, 21].

- еколого-економічний напрям включає дослідження з капіталізації зелених насаджень. В межах цього напрямку розроблена теоретична та методологічна база для визначення впливу доступності, близькості і якості зелених насаджень на ціни на нерухоме майно зокрема, і розвитку ринку житла загалом [4, 6, 8, 15].

- психолого-поведінковий напрям включає дослідження перцепції зелених насаджень містянами [17, 18], оцінку їх придатності до рекреаційного використання [11, 18, 19]; вивчення ролі зелених насаджень у соціальній комунікації [10] та підвищенні рівня

екологічної та громадянської свідомості [7].

У вітчизняній проектно-планувальній практиці склались переважно містобудівні методики формування мережі паркових об'єктів, які мають бути доповнені методиками конструктивно-географічного аналізу. Дослідження зарубіжного досвіду в цій царині дає підстави доповнити діючі методики і трансформувати їх відповідно до ландшафтно-кліматичних умов міста Києва.

Методика конструктивно-географічного дослідження рекреаційно-паркової мережі м. Києва базується на його наскрізному порівняльному аналізі з європейськими столицями за параметрами забезпеченості, доступності, якості, оцінки біорізноманіття урболандшафтів [1]. Базовими методами є методи оцінки залежності рекреаційних занять від параметрів парків [2] для оцінки інтенсивності використання і антропогенних навантажень на рекреаційні ландшафти та методи просторової оцінки доступності міських зелених зон [5]. Для оптимізації розміщення зелених зон в межах міста найдоцільнішим є поєднання використання ГІС-технологій, методів дистанційної оцінки і польових натурних обстежень [14].

Аналіз вітчизняних та зарубіжних досліджень покладений в основу розробки авторської методики оптимізації РПМ м. Києва на засадах збалансованого розвитку. Алгоритм проектування і планування рекреаційно-паркової мережі м. Києва включає:

- 1) визначення принципів організації та критеріїв якості рекреаційного середовища;
- 2) вивчення впливу доступності рекреаційно-паркових об'єктів на задоволення рекреаційних потреб населення;

3) аналіз методик оцінки стану рекреаційно-паркової мережі великого міста

4) розробка методики проектування РПМ у м. Києві.

5) на основі попередньо розробленої методики запропонувати оптимізаційну модель рекреаційно-паркової мережі

6) Розробити графічні та картографічні моделі розвитку рекреаційно-паркових об'єктів м. Києва;

7) Обґрунтувати вибір місця для створення нових рекреаційно-паркових об'єктів;

8) Розробити пропозиції щодо розвитку та функціонування рекреаційно-паркових об'єктів м. Києва на засадах збалансованого розвитку.

Висновок. Пропонована розробка спрямована на формування якісного природно-рекреаційного середовища м. Києва, тобто має соціальних ефект за рахунок забезпечення потреб у здоровому способі життя, що впливатиме на зниження захворюваності та зменшенні асоціальних явищ. Соціально-економічний ефект полягатиме в обґрунтованості територіальної диференціації ціни на нерухомість. Результати дослідження є основою для розробки системи моніторингу, в т.ч. ГІС-системи, для оптимізації управління режимом природокористування у міських рекреаційних ландшафтах, що дозволить оперативно реагувати на шкідливі антропогенні впливи і зменшити витрати на ліквідацію їх наслідків. Формування рекреаційно-паркової мережі сприятиме підтримці іміджу м. Києва як одного з найбільш зелених міст Європи.

Список літератури

1. Biocultural diversity – concept and assessment in the urban context. Published project report on BCD concept and explorative survey of BCD in 20 European cities / [Vierikko K., Elands B., Száraz L., Niemelä J.]. – 2015. – P. 39.
2. Brown G. Using participatory GIS to measure physical activity and urban park benefits / G. Brown, M. F. Schebella, D. Weber // *Landscape and Urban Planning*. – 2014. - Vol. 121. – P. 34–44.
3. Caspersen O. H. Recreational mapping and planning for enlargement of the green structure in greater Copenhagen / O.-H. Caspersen, A. Olafsson // *Urban Forestry & Urban Greening*. – 2010. – № 9(2). – P. 101-112.
4. Cotteleer G. Spatial planning procedures and property prices: The role of expectations / G. Cotteleer, J. Peerlings // *Landscape and Urban Planning*. – 2011. - Vol. 100. – P. 77–86.
5. Dai D. Racial ethnic and socioeconomic disparities in urban green space accessibility: Where to intervene? / Dajun Dai // *Landscape and Urban Planning*. – 2011. - Vol. 102. - P. 234–244.
6. Herath Sh. The value of the greenbelt in Vienna: A spatial hedonic analysis / Sh. Herath, J. Choumert, G. Maier // *The Annals of Regional Science*. – 2015. – № 54(2).
7. Hunter M. Impact of ecological disturbance on awareness of urban nature and sense of environmental stewardship in residential neighborhoods / Mary Carol R. Hunter // *Landscape and Urban Planning*. – 2011. – Vol. 101. – P. 131-138.
8. Ibes D. C. A multi-dimensional classification and equity analysis of an urban park system: A novel methodology and case study application / D. C. Ibes // *Landscape and Urban Planning*. – 2015. - Vol. 137. – P. 122-137.
9. Jim C.Y. Sustainable urban greening strategies for compact cities in developing and developed

economies / C.-Y Jim // Urban Ecosystems. – 2013. – № 16(4). **10.** Kaźmierczak A. The contribution of local parks to neighbourhood social ties / A. Kaźmierczak // Landscape and Urban Planning. – 2013. - Vol. 109. – P. 31-44. **11.** Kil N. Structural relationships between environmental attitudes, recreation motivations, and environmentally responsible behaviors / N. Kil, S. M. Holland, T.V. Stein // J. of Outdoor Recreation and Tourism. – 2014. - Vol. 7–8. – P. 16–25. **12.** Larondelle N. Mapping the diversity of regulating ecosystem services in European cities / N. Larondelle, D. Haase, N. Kabisch // Global Environmental Change. – 2014. – № 26. – P. 119-129. **13.** Lovell S. T. Supplying urban ecosystem services through multifunctional green infrastructure in the United States / S T. Lovell, J. R. Taylor // Landscape Ecology. – 2013. – №28(8-8). – P. 1447-1463. **14.** Mahmoud A. Development of sustainable urban green areas in Egyptian new cities: The case of El-Sadat City / Ayman Hassaan Ahmed Mahmoud, Marwa Adel El-Sayed // Landscape and Urban Planning. – 2011. - Vol. 101. – P. 157-170. **15.** Melichar J. Revealing preferences of Prague's homebuyers toward greenery amenities: The empirical evidence of distance–size effect / J. Melichar, K. Kaprová // Landscape and Urban Planning. – 2013. - Vol. 109. - P. 56–66. **16.** Niemelä J. Ecology of urban green spaces: The way forward in answering major research questions / Jari Niemelä // Landscape and Urban Planning. – 2014. - Vol. 125. – P. 298–303. **17.** Skår M. Forest dear and forest fear: dwellers' relationships to their neighbourhood forest / Margrete Skår // Landscape and Urban Planning. – 2010. - Vol. 98. – P. 110-116. **18.** Tyrväinen L. Tools for mapping social values of urban woodlands and other green areas / Liisa Tyrväinen, Kirsi Mäkinen, Jasper Schipperijn // Landscape and Urban Planning. – 2007. - vol. 79(1) – pp. 5-19. **19.** Wan C. Salient attributes of urban green spaces in high density cities: The case of Hong Kong / Calvin Wan, Geoffrey Qiping Shen // Habitat International. – 2015. - № 49. **20.** Wolch J. Urban green space, public health, and environmental justice: The challenge of making cities 'just green enough' / J. Wolch, J. . Newell, J. Byrne // Landscape and Urban Planning. – 2014. – Vol. 125. – P. 234-244. **21.** Zhou X. Spatial–temporal dynamics of urban green space in response to rapid urbanization and greening policies / Xiaolu Zhou, Yi-Chen Wang // Landscape and Urban Planning. – 2011. - Vol. 100. – P. 268–277.

Кочеткова І. В. Конструктивно-географічні напрямки розробки обґрунтування рекреаційно-паркової мережі м. Києва. Пропонується новий підхід до формування мережі садово-паркових об'єктів в зоні щільної селітебної забудови м. Києва, сформований на основі методів ландшафтного аналізу і ландшафтного планування, із застосування екомережєвих принципів, що забезпечить її функціонування на засадах збалансованого розвитку, підвищить придатність цієї мережі до якісного забезпечення рекреаційних потреб населення, сприятиме формуванню комфортного міського простору.

Ключові слова: міське середовище, рекреаційно-паркова мережа, збалансований розвиток, рекреація, ландшафтне планування.

Kochetkova I. Landscape urban planning development direction network of the park in Kiev for the needs of recreation. A new approach to the formation of a network of parks and gardens in the area of dense residential development in Kiev. Using the methods of landscape analysis and landscape planning will be achieved sustainable development of the city, to ensure quality recreational needs of the population, and formed a comfortable urban space.

Keywords: the urban environment, parks network, balanced development, recreation, landscape planning.

Кочеткова И. В. Конструктивно-географические направления разработки обоснования рекреационно-парковой сети г. Киева. Предлагается новый подход к формированию сети садово-парковых объектов в зоне плотной селитебной застройки г. Киева, сформированный на основе методов ландшафтного анализа и ландшафтного планирования, с применением экосетевых принципов, который обеспечит устойчивое развитие города, повысит пригодность этой сети к качественному обеспечению рекреационных потребностей населения, а также поспособствует формированию комфортного городского пространства.

Ключевые слова: городская среда, рекреационно-парковая сеть, сбалансированное развитие, рекреация, ландшафтное планирование.

Надійшла до редколегії 09.092015